

Családi fényképalbum – Ötvös László, Ötvös Lászlóné Reszegi Erzsébet

Az interjúalany neve:

Ötvös László

A kép címe:

Családi címer

A család a hagyomány szerint erdélyi származású. Ötvös János, az első ősünk, akiről tudunk, Bocskay István kiváltságosai közé tartozott.

Az interjúalany neve:	Ötvös László
A fénykép címe:	Anyai nagyanyám
A fénykép készítésének helye:	Hajdúnánás
A fénykép készítésének éve:	n.a.
Kulcsfigura:	Kanda Zsófia

Anyai nagyanyám, Kanda Zsófia. Nagyapám özvegyen maradt három gyerekkel. Újra megnősült, és ebből a házasságból született még öt gyerek, édesanyám is. Egy egyszerű család leányát vette el, a nagymama nem gazdaleány volt. Amikor Nagy nagyapám meghalt, a felesége még javakorabeli asszony volt, és a gyerekek is már felnőttek és szárnyra keltek. Akkor ő újra férjhez ment, és ebből a házasságból lett még egy fiúgyerek. Népese család lett együtt: nagymamának 37 unokája volt, akiket – bennünket – nagyon szeretett. Aztán nagymama is özvegyen maradt, és később még egyszer férjhez ment. A tedeji gazdaságunk révén mi szomszédok voltunk, mert a két tanya egymás mellett volt, úgyhogy közvetlen kapcsolatban voltunk nagymamával. Engem különösen kedvelt, és én is kedveltem őt. Okos, erős, belevaló, a családját, unokáit szerető asszony volt nagyanyám. Második férje a mellettünk levő gazdaságot vezette, egy dülő választotta el a két birtokot. Nálunk volt 100-110 hold, náluk meg 70 hold, azt ők ugyanúgy bérelték, mint édesapám.

Adományozó neve:

Ötvös Lászlóné

A fénykép címe:

Nagyapám katonaképe

A fénykép készítésének helye:

n.a.

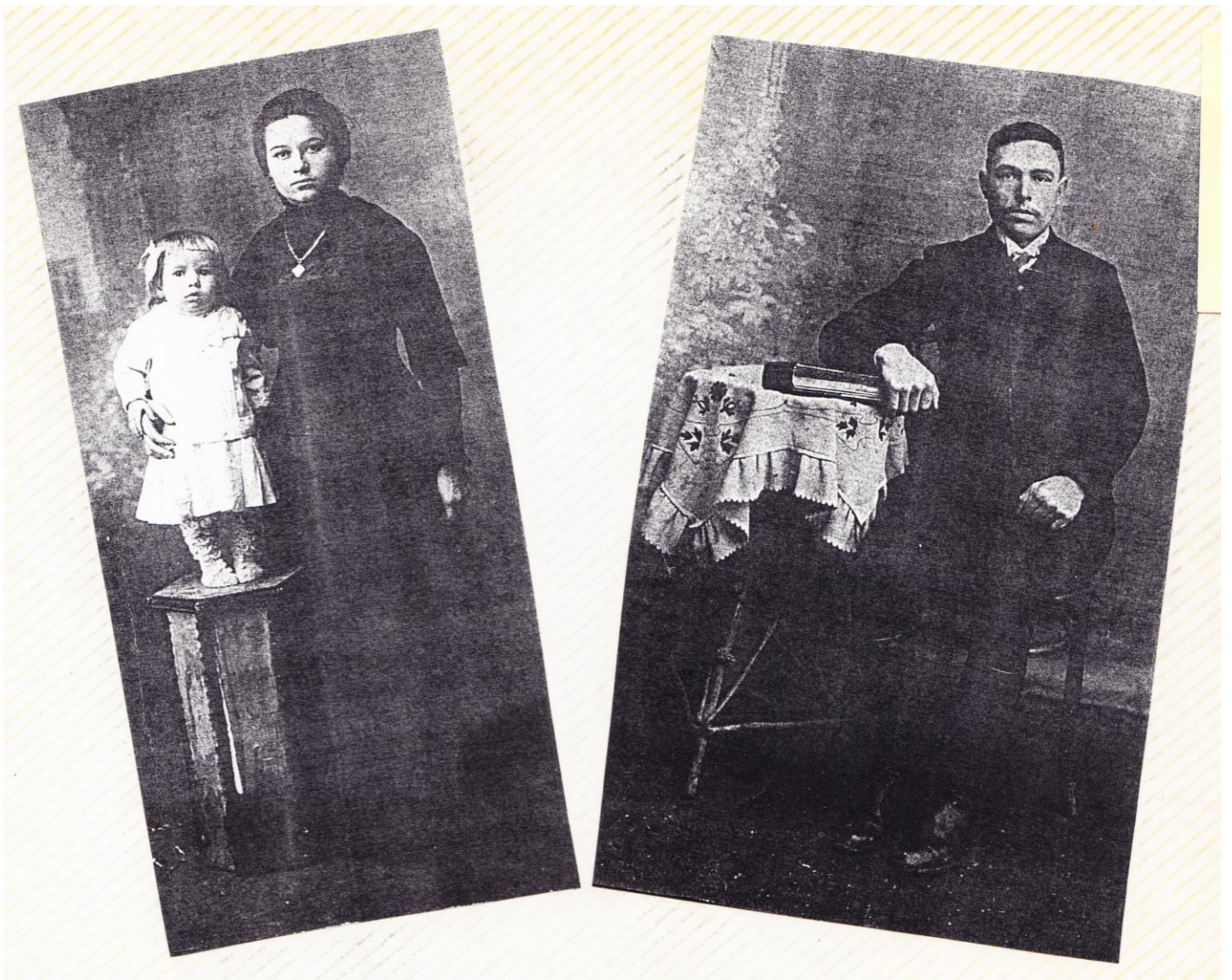
A fénykép készítésének éve:

1914 után

Kulcsfigura:

Szabó Lajos

Ötvös Lászlóné: Anyai nagyapám, Szabó Lajos katonaképe az első világháború idejéből.

Adományozó neve:

Ötvös Lászlóné

A fénykép címe:

Anyai nagyszüleim édesanyámmal

A fénykép készítésének helye:

Hajdúnánás

A fénykép készítésének éve:

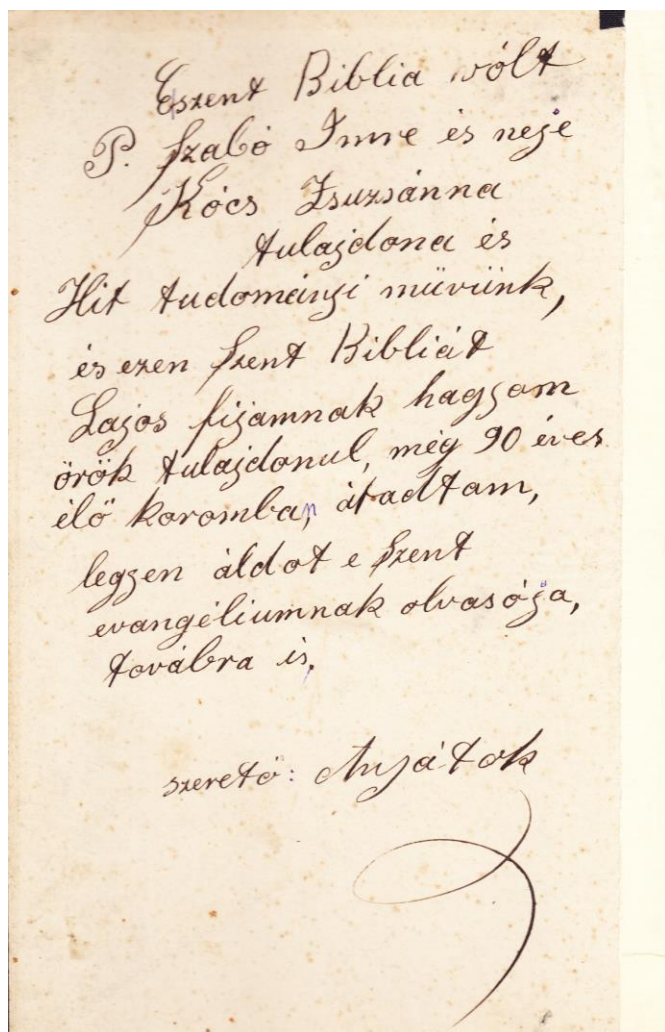
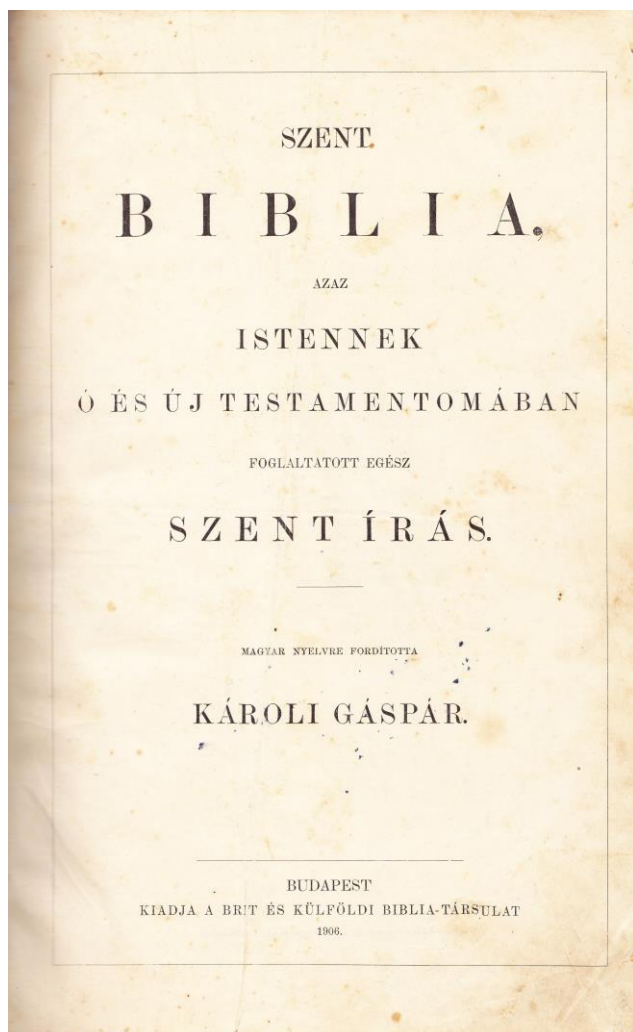
1914

Kulcsfigura:

Szabó Katalin (gyermek)

Ők a nagyszüleim: Szabó Lajos és Újvárosi Katalin. Itt anyuka egyéves.

A mi családjunkban mindenki hajdúnánási, és mindenki gazdálkodó volt. Nem béreltek földet egyáltalán, hanem a saját magukét dolgozták. Anyai nagyszüleimnek 25 hold földjük volt, de volt házuk a városban is. Szép nagy ház volt, háromszobás, és melléképületek – nyári konyha, pince, kamra – tartoztak hozzá. 1929-ben náluk már villany volt, és ez nagy szó volt, mert akkor még Nánáson nem volt villany mindenütt. Anyukám 19 éves volt, amikor én születtem, és a nagymama is még fiatalos volt gyerekkoromban. Nagyon szerettem.

Az adományozó neve:

Ötvös Lászlóné

A kép címe:

Dédszüleim Bibliája

Anyai dédszüleim, Szabó Imre és Kócs Zsuzsanna Bibliája megvan itt nálunk a családi Biblia-gyűjteményben. 1903-mas kiadású Biblia.

Akkoriban az volt a szokás – és az én nagyszüleimnél is úgy volt –, hogy egy kertben két lakás volt: egyik lakásban a szülők, másikban a fiatalok éltek. Dédmama is ott élt a nagyapámékkal egy udvarban, de külön lakásban. A szobájában volt egy kisasztal, amire a Biblia ráfért. Mindig ezen a kisasztalon tartották. Előtte volt egy szék, és ő mindennap oda leült, és így olvasta a Bibliát. 90 éves korában adta a Bibliát nagyapámnak, akkor írta bele ezt a bejegyzést.

Adományozó neve:

A fénykép címe:

A fénykép készítésének helye:

A fénykép készítésének éve:

Kulcsfigura:

Ötvös Lászlóné

Apai nagymamám a két fiával

Hajdúnánás

1914 körül

Reszegi Imréné Vitányi Katalin

Apukám, Reszegi Imre a jobboldalon áll, nagymama másik oldalán a testvére, László, aki meghalt 30 éves korában.

Apai nagyszüleim is gazdálkodtak, nekik több földjük volt, mint az anyai nagyszüleimnek. Mindkét nagyszülőnek volt szőlője – remek boraik voltak –, és mindkét nagyszülőnél volt két-két birtok: egy kisebb meg egy nagyobb. Miután a szüleim összeházasodtak, apukám a két kisebb birtokdarabot művelte – az apóstól is a kisebbet, az apjától is a kisebbet –, a másik ki volt adva bérbe.

Nagyapáék háza Nánáson pont a gimnázium mellett volt. Okos, nagyon tiszta és rendes emberek voltak, ott a gazdasági udvar, a lakás, minden patyolat tiszta volt. Mindig volt segítség természetesen, úgyhogy nagymamám – ahogy azután anyukám is – dolgozott is és irányított is. Reszegi nagyapa tekintélyes ember, presbiter is volt Hajdúnánáson. Én őt is nagyon szerettem. Mikor odamentem hozzájuk, nagyapa mindjárt szólt: „Na, kössem a hivinkókát?” A hivinkóka volt a hinta.

Adományozó neve:

Ötvös Lászlóné

A fénykép címe:

Apai nagyszüleim

A fénykép készítésének helye:

Hajdúnánás

A fénykép készítésének éve:

1940-es évek

Kulcsfigura:

Reszegi Imre, Reszegi Imréné Vitányi Katalin

Az 1940-es években Hajdúnánáson készült a kép, a nagyszüleim házának udvarán. A lakás előtt látszik is a szőlőlugas. Nem azért van bot nagyapám kezében, mintha rászorult volna, hanem ez akkor a státuszhoz tartozott: egy öregúr kezébe egy szép bot illett. Volt elegáns botja, volt, amivel vásárba ment... különféle szép botok voltak, legalább három. És pipált ő, pipája is volt több. Ha elegáns helyre ment, volt egy „ünneplő” pipája, aminek kupakja is volt. Ennek a nagyapámnak rövid szárú pipái voltak, a másik nagyapának meg hosszabb szárú, úgy hívták azt, hogy cseréppipa.

A két világháború között nagyapám legalább húsz évig nagy tekintélyű református presbiter volt Hajdúnánáson. Akkoriban csak olyan embereket választottak presbiternek, akik, ha kellett, anyagilag is tudták segíteni az egyházat.

Adományozó neve:

Ötvös Lászlóné

A fénykép címe:

Édesapám futballista képe

A fénykép készítésének helye:

Hajdúnánás

A fénykép készítésének éve:

1916/17

Kulcsfigura:

Reszegi Imre

Itt az én apukám (*álló sor, jobbról a második*) hatodik vagy hetedikes gimnazista a hajdúnánási gimnáziumi focicsapatában. Bal szélén áll a tanár, Spániel. A vasútállomáshoz közel, a vasúti sín mellett volt a pálya. Amíg gimnáziumba járt, addig sportolt édesapám. Hét gimnáziumot járt, a nyolcadikat már nem engedték, mert a háború miatt nagyapa sem volt otthon, egyszóval szükség volt édesapámra odahaza.

Adományozó neve:

A fénykép címe:

A fénykép készítésének helye:

A fénykép készítésének éve:

Kulcsfigura:

Ötvös Lászlóné

Édesanyám elemista osztályképe

Hajdúnánás

1921/22

Szabó Katalin *(középső sor, jobbról a második)*

Édesanyám, Szabó Katalin harmadikos osztályképe. Az én anyukám a hat elemit kijárta, és utána még négy polgárit járt. Én négy elemit jártam, és már negyedikből mentem a gimnáziumba.

Adományozó neve:

Ötvös Lászlóné

A fénykép címe:

Édesanyám polgári iskolás képe

A fénykép készítésének helye:

Hajdúnánás

A fénykép készítésének éve:

1923 körül

Kulcsfigura:

Szabó Katalin *(alsó sor, jobbról a harmadik)*

Ez a hajdúböszörményi polgári iskola nánási kihelyezett osztálya, mert Hajdúnánáson nem volt polgári, ott gimnázium volt, tehát ők magántanulók voltak. Itt volt a tanár néni (*középen sötét ruhában*), aki felkészítette őket, és Hajdúböszörményben volt a polgári iskola, oda mentek vizsgázni. Lehet, hogy édesanyám fiatalabb volt, mint a többiek, mert a képen ő a legkisebb.

Adományozó neve:	Ötvös Lászlóné
A fénykép címe:	Édesanyám
A fénykép készítésének helye:	Hajdúnánás
A fénykép készítésének éve:	1930 körül
Kulcsfigura:	Szabó Katalin

Ez az én anyukám nagylány korában. Már itt menyasszony, azt hiszem. Nagyon csinos volt, Nánáson varratták a ruháit.

Vásárok voltak Hajdúnánáson – kettő: ősszel, tavasszal –, és oda járt a vásárba mindenki. Apai nagyapám is ment valamit eladni, és anyuka is ment vele, aki akkor 15 éves volt, és apukáék is árultak valamit, ők is kint voltak. És akkor apuka ránézett erre a kislány, és elhatározta, hogy ez a lány neki tetszik.

Akkoriban mindig voltak bállok, de oda – nem úgy, mint a mostani diszkókba – a lányok mindig az anyukájukkal mentek. Hajdúnánáson volt a nagy Bocskay étterem, és annak volt egy gyönyörű nagy bálterme, oda járt az én anyukám is, és a szülők mindig kísérték. Mesélte anyuka, hogy egyszer már mentek hazafele a bálból – ő a barátnőjével ment karonfogva –, mikor észrevette, hogy valaki odadug valamit a hóna alá. Hazaértek, s hát látja, hogy egy doboz bonbon – sokáig meg is volt ez a doboz –, apuka akkor ezt adta neki. Addig-addig ment ez, míg ő lett a felesége 18 éves korában. Édesapám kilenc évvel volt idősebb, mint az anyukám.

Adományozó neve:	Ötvös Lászlóné
A fénykép címe:	Szüleim esküvői képe
A fénykép készítésének helye:	Hajdúnánás
A fénykép készítésének éve:	1931
Kulcsfigurák:	Szabó Katalin, Reszei Imre

Ez a szüleim esküvői képe. Anyuka elmesélte azt is, hogy egyik évben karácsonyra készültek, és ő a felső szobában vasalt, mikor egyszer csak nyílik az előszoba ajtó, valaki jön. Megjött az én apukám – az udvarló vagy vőlegényjelölt –, a kezében egy nagy fémtálca megrakva narancssal. Ezt behozta, lerakta s már el is ment. Mikor bejött a nagymama, mondta anyu, hogy „Már a Jézuska itt járt, hozott narancsot!”

Annak ellenére, hogy az egyik nagyszülöm a város egyik szélén, a másik a másik szélén lakott, mind a két helyre ugyanaz az orvos járt. Anyai nagyanyám mondta az orvosnak: „Hát a lányunk férjhez megy”. – „Na, hát kihez megy férjhez?” – „Reszei Imréhez”. Azt mondta az orvos, hogy ettől jobbat el se lehet képzelni, mert két ilyen rendes család nincs több a városban, úgyhogy ő is nagyon örült, hogy ezek a fiatalok így megtalálták egymást.

Mi a városközpontban laktunk, de ott mindent lehet tartani: szarvasmarhát, lovat, disznót, tyúkot... Gyönyörű, nagy, egyholdas kertünk volt, abban volt szőlő, gyümölcsfa, gazdasági udvar, vetemény, minden, és mint egy kúria, a kert közepén állt a házunk. Négy szoba volt meg szép, köves nyitott veranda.

Apukám tisztviselő volt a városnál, és gazdálkodott is. Az adóhivatalban dolgozott, de amikor jött a B-lista a második világháború után, akkor kitették. Nagyapa kulák volt, ennél fogva apuka is annak számított, és rengeteg beszolgáltatás meg adó, meg békekölcsön-jegyzés terhelte, csodálkozom is, hogy miből tudtak élni egyáltalán. Persze az összes földjüket elvették, csak szőlő volt még.

Adományozó neve:	Ötvös Lászlóné
A fénykép címe:	Elsős elemista koromban
A fénykép készítésének helye:	Hajdúnánás
A fénykép készítésének éve:	1938
Kulcsfigura:	Reszegi Erzsébet

A hajdúnánási református általános iskolába jártam. Egyik osztálytársam rendezett vagy tíz évvel ezelőtt egy találkozót, ott többen összejöttünk. Ő már meghalt, de egyikükkel szoktam találkozni. Neki mindig adtam a tízórainból, és máig emlegeti, hogy őhózzá azóta sem volt ilyen jó senki. Mindig odaadtam neki a zsíros kenyeret – a kacsazsíros kenyér megsózva, megpaprikázva nagyon finom, én nagyon szerettem –, vagy mindig megkínáltam, mert ő egy kis tanyasi lány volt, nem volt olyan jómódú.

Az elsőosztályos tanító nénim ott járt el a mi kapunk előtt – bent laktunk Nánás központjában, közel az iskolához –, és minden reggel megkopogtatta a rácsot: „Erzsike, induljunk, mert hív a kötelesség”.

Adományozó neve:

A fénykép címe:

A fénykép készítésének helye:

A fénykép készítésének éve:

Kulcsfigura:

Ötvös Lászlóné

Harmadik elemisták

Hajdúnánás

1941/1942

Reszegi Erzsébet

Itt harmadik elemista voltam (*második sor, balról a negyedik*), ez az osztályom. Minden tanító néni szeretett engem, és én is őket, de minden év végén sírás volt, mert ugye, minden évben másik tanító nénit kaptunk. Ez a harmadikos tanító néni beengedett például a tanári szobába. A tanári szobának volt egy erkélye, és onnan a toronyórát meg lehetett látni. És engem küldött be, hogy „Menj Erzsike, nézd meg, hogy hány óra van!” – ez nagy dolog volt.

Az adományozó neve:

Ötvös Lászlóné

A fénykép címe:

Leventeruhában

A fénykép készítésének helye:

Hajdúnánás

A fénykép készítésének éve:

1942 körül

Kulcsfigura:

Reszegi Erzsébet

Itt én vagyok leventeruhába beöltöztetve. A szomszédunkban lakott egy férfisabó, akinek volt egy ugyanilyen idős fia, mint én. Ilyen ruhát varrt a fiának, és akkor kértem, hogy „Én is hadd próbáljam fel, én is!” – hát így történt.

Az interjúalany neve:

Ötvös László

A fénykép címe:

Szüleim esküvői képe

A fénykép készítésének helye:

Hajdúnánás

A fénykép készítésének éve:

1919

Kulcsfigura:

Nagy Klára, Ötvös Miklós

Az első világháború után apám leszerelt, megnősült, és rögtön egy kis gazdaságot elindított. Tulajdonképpen nagyon szerényen kezdte meg a gazdaságot, két lóval és egy szekérrel. Annak ellenére, hogy nagypapa gazdaember volt, az induláskor nem adta szét a földet. Bizony ez mindenkivel így volt, apám ezt természetesnek is vette, és rögtön egy kis tanyát bérelt Lopóhalmon, ami Hajdúnánáshoz közel egy kisebb gazdaság volt. Nem kellett ahhoz semmi sem, csak az, hogy kiveszi a 20 holdat tanyával, két ló megvan, tehén megvan, feleség megvan... és itt kezdte meg apám a gazdálkodó életet.

Megvolt a lehetőség, hogy munkamegosztás jöjjön létre abban, hogy mit csináljon a férj, mit csináljon a feleség, lehet-e átcsapásolni egyikből a másikba, és egyáltalán, ennek a rendszere hogyan alakuljon ki. A tehénvásárlásban olyan megegyezés volt ököztöttük, hogy közösen vállalják ezt a munkát. Édesanyám szeretett elmenni a vásárra, szeretett beleszólni abba, hogy melyiket vegye meg édesapám. Akkor apám azt mondta: „Nagy Klára, te menjél haza, bízd rám azt, amit én kiválasztok, és akkor azt fogadd el” – nem bántással mondta, hanem szép csendesén, és nem azt a tehenet vette meg, amit anyuka kinézett, hanem, amit ő kinézett. És ebből a vásárlásból olyan jó kerekedett ki, hogy amikor odakerült a sor, hogy el kell adni azt a jószágot, édesanyám megsiratta, mert olyan kedves jószágává lett. Ezek apró dolgok, és azt mutatják, hogy ilyen nézeteltérés is támadhatott köztük, tekintettel arra, hogy mégiscsak más volt az ítélőképessége meg a jószágismerete édesapámnak, de szépen elrendeződött a dolog.

Az interjúalany neve:

Ötvös László

A fénykép címe:

A cséplőgépünk

A fénykép készítésének helye:

Tedej

A fénykép készítésének éve:

1935 körül

Kulcsfigura:

Ötvös László

Itt vagyok én a lovon a cséplőgép végénél, közvetlenül a létra mellett. Kedvenc gyerek voltam ott a rudas hordók meg a kévehordók között, és ezek engem a karjukba vettek, s mondták a fényképésznek: „Várj egy picit!” Aztán gyorsan kivezettek egy lovat az istállóból, és engem felültettek rá. Ez az első kép, ami rólam megmaradt.

Azon a területen folytatott bércséplést apám, amit a tedeji iskola, az állomás, a fürdő határolt körül, lefelé négy km-re a templomdomb és megint két dülő befelé a köves útig. Nagy terület volt. A második világháború előtti években – mikor én már iskolás gyerek voltam – már traktorunk volt, előtte 7-8 évig magánjáró, azt megelőzően pedig vontatós gép.

A cséplésnek megvolt a házirendje, amit egy pontosan és jól működő munkacsapat végzett. Volt egy vállalkozó ember, aki apámmal közvetlen, jó kapcsolatban volt, és akit apám megbízott, hogy a munkácsapatot állítsa össze, mert ide kellett 22-23 ember. A vállalkozó tudta, hogy ez a 23 ember hogyan oszlik meg: kik a törekesek, kik a rudas hordók, kik a rudas gyűrők, kik azok, akik feldobálják a kévét a cséplőgépre, ki vágta a kévét, ki etette a gépet, ki volt, aki zsákolt... Apám nem volt ott mindig, hanem ez a megbízott, a vállalkozó volt, aki a bandát irányította.

Az interjúalany neve:	Ötvös László
A fénykép címe:	Családi kép
A fénykép készítésének helye:	Tedej
A fénykép készítésének éve:	1940
Kulcsfigura:	Ötvös László (jobbszélien)

A II. világháború, illetve a visszacsatolások idején apám még beleesett abba, hogy behívták katonának. Míg ő oda volt, itthon a gazdaságot Miklós bátyám intézte – mi is végeztük a munkát anyukának a vezénylete mellett –, és így nem roppant össze a gazdaság. Amikor az erdélyi bevonulás volt, apám egyszer jött hazafelé, és úgy elgondolkozott. „Mi lesz, ha ott maradok – mert volt támadás a magyar bevonulásokkor –, és az én gyerekeim azt sem fogják tudni, hogy nézek ki?” Nánáson szállt a vonatról, és a fotóssal megbeszélte: „A következő vonattal gyere ki, fényképet akarok csináltatni”. Amikor hazajött, akkor rögtön mondta, hogy „Anyuka, tessék rendbe szedni, felöltöztetni mindenkit, mert rögtön itt lesz a fotós”. Anyuka egy kicsit csodálkozott, hogy ilyen gondolatai vannak apámnak, de utána megtudtuk, miért. Mire a fotós megjött, mi a tanya végében szépen egy nagy pokrócot kihúztunk, ez lett a háttér, és így készült rólunk ez a családi kép, amin én kilencéves vagyok

Mi nyolcan voltunk testvérek, egy meghalt csecsemőkorban, heten nőttünk fel. Ma négyen élünk a hét közül. Klári néném (*főnt balra*) 1920-ban született, az ikrek, Gábor és Margit (*a szülők ölében ülnek*) '37-ben. Klári néném mellett áll Miklós bátyám, mellette Julika néném, öelötte állok én, Klári előtt pedig Lajos öcsém. Mi a szüleinket magáztuk, és a kisebb gyerekek is magázták a legnagyobb testvéreket. Amikor Klári néném férjhez ment, és a férje a családba becsatlakozott, nekünk gyerekeknek Anti bácsi volt a férje – a sógorom –, és innentől kezdve pláne Klári nénémnek kellett szólítani a fiatalasszonyt. A mi családukban később az volt a szokás, hogy a gyerekek tegeztek bennünket, de amikor hazamentünk, apám megpederte a bajuszát: „Hogy mondjátok az apátoknak meg az anyátoknak azt, hogy te?” Ez elképzelhetetlen volt neki, ő az édesapját, Ötvös nagypapát sosem tegezte. Mi őt „Apám”-nak hívtuk, édesanyámat meg „Anyuká”-nak neveztük.

Az interjúalany neve:	Ötvös László
A fénykép címe:	Édesapám
A fénykép készítésének helye:	Hajdúnánás
A fénykép készítésének éve:	1940-es évek vége
Kulcsfigura:	Ötvös Miklós

1946-ban apám a tedeji bérletet leadta, de megmaradt a gazdaságnak az a része, ami kifejezetten az ő tulajdona volt. A téészesítés és a kuláknak minősített embereknek a téészbe való bekényszerítése azonban már 1948-ban megkezdődött Nánáson. Nem mentek szívesen az emberek a téészbe, és apám is fenntartotta magának a jogot, hogy nem megy be. Emiatt apámat másokkal együtt be is börtönözték Debrecenben és később Nánáson is. Megfélemlítésből hurcolták meg őket, így készítették elő, hogy ha következik a téészesítés, akkor engedelmeskedjenek.

Azzal is zsarolták az embereket, hogy elvégezték az aratást, vagy nem végezték el, de például azt már nem tudták, hogy a zabot később kell aratni. Ugye, apám tartotta magát a gazdasági rendhez, és a búzát, árpát már learattuk, de a zabot még tíz nappal később kellett aratni. Akkor apámat bevitték a hajdúnánási fogdába, és azt mondták neki, addig marad ott, amíg az aratást be nem fejezik. Akkor apám megüzente nekünk, hogy intézkedjünk az aratással kapcsolatosan, mert az árpa, a búza le volt aratva, de a zab még ott volt. Hát aztán mi intézkedtünk is: a bátyámmal befogtuk a lovakat a szekérbe, kimentünk az új osztásba, ahol ez a zabterület volt, egész éjszaka kaszáltunk, és reggelre le volt aratva a zab. Amikor a csősz jött ellenőrizni, hogy mi van az aratással, mi már ott szalonnáztunk. Mire hazamentünk, apám már otthon volt. Ennyi volt a szava: „Jó, hogy elintéztétek ezt az aratást”. Mondtuk, igyekeztünk.

Az interjúalany neve:	Ötvös László
A fénykép címe:	Kaszafenés
A fénykép készítésének helye:	Hajdúnánás
A fénykép készítésének éve:	1950 körül
Kulcsfigura:	Ötvös László

Az, hogy értettem a földműveléshez, nekem természetes volt, hiszen még teológuskoromban is minden nyáron dolgoztam az otthoni gazdaságban. Ezen a képen éppen a kaszát fenem a tanya melletti zöldségeskertben. Tehát én a gazdaságot "anyanyelvi" szinten ismertem, a gyülekezetekben viszont ezt, hogy úgy mondjam, egy kicsit csodálták. Újlétán kaszáltam egyszer a parókia kertjében, és az egyik atyafi odaszólt nekem: „Tiszteletes úr, a sarkát leengedni!” Én értettem, hogy mire mondja – ez volt a vezényszó a kaszálásnál, hogy a sarkát a kaszának le kell engedni, az a rendes kaszálás –, de úgy tettem, mintha nem érteném. Letettem a kaszát és elkezdtem a sarkammal vacakolni. „Ne úgy!” – azt mondja. „Ja persze – mondom –, most már emlékszem, hiszen hát megtanítottak bennünket, kispapokat a teológián, hogy hogyan kell kaszálni”. Akkor elcsodálkoztam – hát a kollégiumban kaszálni tanítják a kispapokat? Aztán elhírelte a faluban, úgyhogy három-négy nap múlva vissza is került a hír a parókiára, hogy a lelkészeket a teológián megtanítják kaszálni.

Az interjúalany neve:

Ötvös László

A fénykép címe:

Erzsikével

A fénykép készítésének helye:

Lopóhalom

A fénykép készítésének éve:

1950 körül

Kulcsfigura:

Reszegi Erzsébet

Ez egy diákkori kép, amikor már együtt jártunk Erzsikével. Miklós bátyám gazdasága Lopóhalmon, egy Hajdúnánáshoz közeli tanyán volt, ott készült a felvétel.

Amikor én megismerkedtem a leendő feleségemmel, még mindketten diákok voltunk, ő 17, én 19 éves. Előttem volt még a gimnáziumból két év, a teológiából öt év. Egyszer, amikor hazakísértem, azt mondtam neki: 'Azt kérem, légy a feleségem' – ez nagy meglepetés volt egy 17 éves lánynak. Nem válaszolt ugyan nyíltan a kérésemre, de olyan biztatást éreztem a szavából meg a mosolyából, amiből kitűnt, hogy ezt ő is jónak látja. Aztán szépen eltelt hét év, mert abban az időben nem kaptunk nősülésre engedélyt, csak a papi vizsga után.

Az interjúalany neve:	Ötvös László
A fénykép címe:	Katonaság
A fénykép készítésének helye:	Kecskemét
A fénykép készítésének éve:	1951
Kulcsfigura:	Ötvös László <i>(álló sor jobbról a második)</i>

1951-ben érettségiztem, és utána azonnal beadtam a jelentkezésemet a Debreceni Református Teológiai Akadémiára. Csakhogy az alatt az idő alatt, amíg a felvételi jelentkezést a Teológia elbírálhatta volna, engem behívtak, tehát még nem volt meg a felvételi, mikor a katonasághoz be kellett vonulnom. Nehéz helyzet volt. Az unokatestvérem, Nagy Antal – aki később Sárospatakon professzor lett – szintén megkapta a behívót. Ő akkor már egy éve teológus volt Debrecenben.

Akkor mi összebeszéltünk, hogy bejövünk Debrecenbe, a Teológián felkeressük a dékánt és kérünk igazolást arról, hogy mi iskolások vagyunk. Pákozdy László Márton volt a dékán, őhöz mentünk, és mivel nyár volt, az otthonában kerestük fel. Nagy munkában volt, amikor bekopogtunk. Meglepődött, de Nagy Anti, aki a seminaristája volt már akkor, rögtön mondta: „Professzor úr, az a helyzet, hogy megkaptuk a behívót, s szeretnénk igazolást kérni, hogy mi teológusok vagyunk”. Abban a pillanatban írta a mentesítő levelet: „Nagy Antal a teológia hallgatója...” aláírta, lepecsételte. Jöttem én, Ötvös László. Azt mondja a professzor úr: „Hát azt nem írhatom, hogy fel van véve, mert még nem történt meg a felvétel. A kérvénye benn van, de...” – azt írta, hogy a felvételi folyamatban van. Pecsét, rendben van. Antinak valóban nem kellett bevonulnia, engem azonban a társaimmal együtt elvittek Kecskemétre a munkaszolgálatos alakulathoz – ez azt jelenti, hogy fegyvert nem kaptunk. A kecskeméti repülőteret építettük, cementet hordtunk. Az épületek egy része, a repülőszázad körlete már fel volt építve, mi egy másik körletet építettünk.

Az interjúalany neve:	Ötvös László
A fénykép címe:	Esküvői kép
A fénykép készítésének helye:	Hajdúnánás
A fénykép készítésének éve:	1956
Kulcsfigurák:	Reszei Erzsébet, Ötvös László

A papi vizsga 1956-ban lett meg, és éppen a forradalom előtt tüztük ki az esküvő időpontját, mégpedig november harmadikára. Én október 23. és november 3. között kaptam egy hetet, mert így tudták megoldani a helyettesítésemet a Kossuth utcán Debrecenben, ahol akkor már segédlelkész voltam. Nehezen sikerült Debrecenből Nánásra hazamenni a forradalom napjaiban, vonatok akkor már nem jártak. Szaladtam a busz után a táskával meg a csokorral, már csukódott az ajtó, de aztán még felvettek. Mondom, én Nánásra akarok menni – „Hát a böszörményi megállónál kitesszük, és onnan úgy megy, ahogy akar”. Böszörménynél összetalálkoztam egy nánási atyafival, aki könyvkötő volt, csak a forradalom ideje alatt a só szállításnál segített teherkocsival. Ismertem, mert a Bibliámat és az énekeskönyvemet ő kötötte be, amikor mentem Debrecenbe a teológiára. Ők éppen Böszörményből mentek Nánásra, vitték a sót, úgyhogy elhoztak engem, Nánáson letettek. És akkor mentem a leendő feleségemért.

Anyósom, édesanyám még októberben azt mondta: „Jaj, gyerekek, el kellene halasztani az esküvőt, hát itt van ez a forradalom!” Mondtam anyukának, hogy hét évig már készültünk, most már ki van tűzve, ne halasszuk el. Szépen meg is volt családi körben november 3-án az esküvő Nánáson, 4-én pedig már lőtték Debrecenben a postát.

Az interjúalany neve:

Ötvös László

A fénykép címe:

Újléta, beiktatás 1.

A fénykép készítésének helye:

Újléta

A fénykép készítésének éve:

1958

Kulcsfigurák:

Varga Zsigmond, Kulcsár Dezső

Ez a kép az újlétai beiktatásom alkalmával készült. Jobbra Kulcsár Dezső, a beiktató esperes, középen, énmellettem dr. Varga Zsigmond, újszövetséges teológia professzor áll.

1958-at írtunk, amikor engem Újlétára javasoltak. Bemutakoztam, a gyülekezet elfogadta, meghívtak, és elkezdtem a szolgálatot. Újlétán nincs vasútállomás, busz egyszer jött a faluba, meg egyszer ment, villany nem volt, orvos nem volt, gyógyszerár nem volt. Vámospércs négy kilométerre van, ott volt a vasútállomás, Nagyléta tizenegynéhány kilométer, ott a busz, az orvos onnan jött hetente kétszer, az ő írnoka lett később a feleségem. Amikor a bemutatkozásra mentünk a feleségemmel együtt, először vonattal kimentünk Vámospércsre, és mivel nem volt busz a vonathoz, gyalog mentünk Újlétára, a bemutatkozó szolgálatra. De amikor már a beiktatásra került a sor, akkor már lovas kocsival jöttek értünk a vasútállomáshoz Vámospércsre. Segédlelkész szolgálati helyemről, a debreceni Kossuth utcai gyülekezetből húsz ember jött a lelkipásztor vezetésével, a Teológia képviselőjében Varga Zsigmond újszövetséges professzor, bibliafordító jött, és hozták a püspök úrnak az áldó levelét, amit felolvastak a beiktatáson.

Az interjúalany neve:

Ötvös László

A fénykép címe:

Újléta, beiktatás 2.

A fénykép készítésének helye:

Újléta

A fénykép készítésének éve:

1958

Kulcsfigura:

Ötvös László

A beiktatásom alkalmával mondott prédikációm az újlétai templom szószékében. Én egy olyan kis gyülekezetbe kerültem, ahol az első istentiszteletet 1863-ban tartották egy tölgyfa alatt, ami máig ott áll a Kálló folyó partján. Az a terület, amiből majd Újléta község kiépült, egy nagy földbirtokos családnak a tulajdona volt. Amikor ezeknek a gazdasága becsődölt, élelmes emberek a Hajdúságból, Szatmárból megvették, és 1863-tól itt újra megindult az élet.

Azon az 1863-as istentiszteleten a tölgyfa alatt, amire a nagylétai esperest hívták meg, elhatározták, hogy az itteni életüket az Isten ígéjével, az Ő nevében akarják élni. Rögtön elhatározták, hogy a legrövidebb időn belül iskolát építenek. Ez egyszerre két jótétemény lesz a számunkra, mondták: gyermekeinknek lesz hol tanulni, és nekünk lesz hol az istentiszteletet megtartani. Két éven belül felépítették az iskolát, és amíg a templom fel nem épült 1892-ben, ebben az iskolában tartották az istentiszteletet. 1872-ben már ott tart a gyülekezet, hogy iskola van, presbitérium van, lelkipásztor van, kántor és tanító van egy személyben, és akkor az esperes úr felügyelete mellett elhatározzák, hogy templomot építenek. Húsz évbe tellett, mire 1892-ben ez a kis gyülekezet felépítette a templomot.

Az interjúalany neve:

Ötvös László

A fénykép címe:

Az újléti parókia

A fénykép készítésének helye:

Újléta

A fénykép készítésének éve:

1960 körül

Ötvös Lászlóné: A parókián villany nem volt, fürdőszoba nem volt, orvos hetente egyszer járt ki, busz egyszer jött be a városba. Én úgy gondoltam, hogy csak olyan helyre megyek, ahol ez mind megvan, de nem olyan helyre sikerült. Másfél évig, míg be nem vezették a villanyt, petróleumlámpa volt felakasztva a falra.

Ötvös László: Újléta híres volt a tormájáról. A templomkert egyik része folyópart volt, pontosan tormatermesztésre alkalmas terület, és akkor énnekem is be kellett csatlakoznom a tormatermesztésbe, volt is kedvem hozzá. A templomkert meg a parókiakert termése a jövedelmemhez hozzátartozott, hogy úgy mondjam, lelkeszként ez volt a „háztáji”. 1966-ig, amíg ott voltam, minden évben termeltem a tormát.

Az interjúalany neve:

Ötvös László

A fénykép címe:

Újlétai pap és papné

A fénykép készítésének helye:

Újléta

A fénykép készítésének éve:

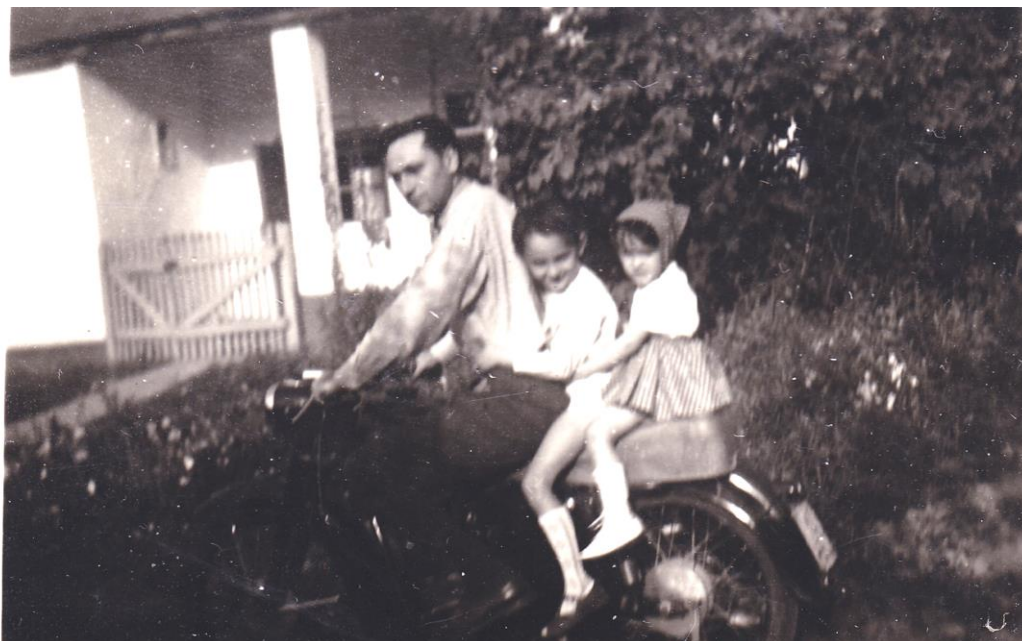
1960-as évek

Kulcsfigurák:

Ötvös László, Ötvös Lászlóné

Ötvös Lászlóné: Az emberek érdekesesek voltak, mert annyira csodálkoztak mindenben: hogy a papné tud kenyeret sütni, hogy a tiszteletes fűt, kaszál a templomkertben, a parókia udvarán... – honnan tanulták?

Ötvös László: Felszentelt lelkészként sem felejtettem el, hogy honnan jöttem, és azt sem, amit ott megtanultam. Ez nagy segítség volt, mert így jobban megértettem az embereket. Mikor ők jöttek nekem segíteni – például a parókiakertet szántani –, akkor én tudtam, hogy ennek mi a rendje. Tudtam azt, hogy a parasztemberek nem nyolc órakor kelnek fel, hanem korán reggel, és ilyenkor én nem papucsban ugrok ki az ágyból, hanem ott vagyok, akármilyen hajnalon jönnek, már nyitom a kaput nekik, és természetesen megkérdezem, hogy egy pohár pálinkával megkínálhatom-e őket. Valahogy így köszöntem meg, hogy érezzék, én tudom és értékelem, hogy ők énnekem segítenek. Azt a megértést, amit a fölműves gyülekezeti tagjaim irányában mutattam, ők megbecsülték, viszonyozták, de az irántam való érzéseiket, szeretetüket a feleségem irányában meg a gyermekeim irányában mutatták meg, például azzal, hogy ha disznót vágtak, akkor nekünk kóstolót hoztak. Így alakult ki ez a kapcsolatrendszer. Amit én a paraszti munkából tudtam és elvégeztem, az a lelkészi szolgálatomnak még segítségére is vált, mert amit a szószékről hirdettem, azt komolyan vették, mert tudták, hogy ki az, aki mondja.

Az interjúalany neve:

Ötvös László

A fénykép címe:

Gyerekeimmel a motoron

A fénykép készítésének helye:

Újléta

A fénykép készítésének éve:

1963

Kulcsfigurák:

Ötvös László, Ötvös Csaba, Ötvös Tünde

Ez egy újlétai jelenet, ahol a gyerekek a motoron hátul ülnek. Mindkét gyerek Debrecenben született, amikor én még ott voltam segédlelkész és vallásstanár, de az iskolát már Újlétán kezdték.

1963-ban vettem a motort, és ugyanebben az évben volt az első nagylétai istentisztelet százéves évfordulója, aminek tiszteletére emléktáblát helyeztünk el a templomban. Hajdúnánáson, a feleségem szüleinek szomszédságában volt egy kőfaragó. Az emléktábla elkészítését ő jutányos áron vállalta, úgyhogy ezt nála rendeltem meg. Szépen el is készítette, rávéste az évszámokat: 1863-1963, és az Igét, „Mindeddig megsegített minket az Isten” (Sámuel 7, 12). Úgy hoztuk el az emléktáblát Hajdúnánásról, hogy a feleségem hátul ült a motoron, az ölében hozta, és így került a templom belső falára, a szószék mellé, a Mózes szék fölébe.

Az interjúalany neve:

Ötvös László

A fénykép címe:

Az újlétai gyülekezet nőtagjai

A fénykép készítésének helye:

Újléta

A fénykép készítésének éve:

1958

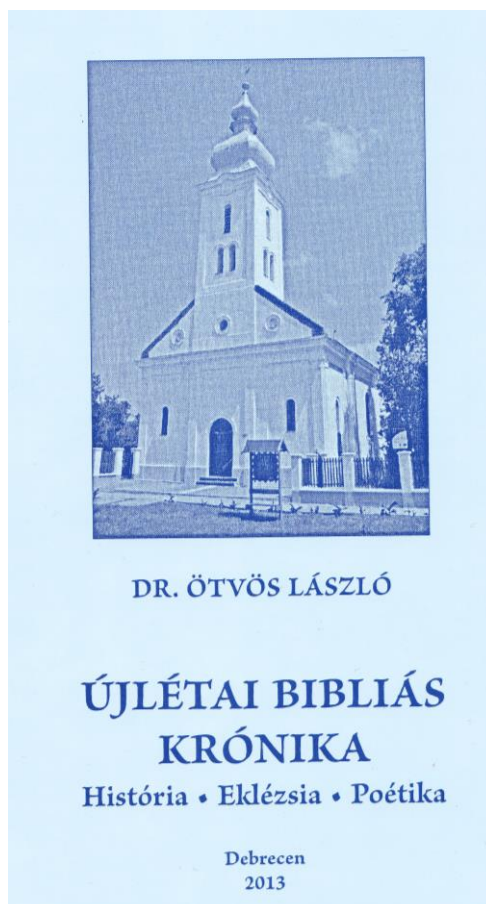
Kulcsfigura:

Ötvös Lászlóné (ülő sor, középen)

Ez az újlétai bibliakör meg a presbiternék, a gyülekezet nőtagjai. Ez a néni még most is él *(ülő sor, balról a harmadik)*, ő a kántornak a felesége volt.

Újlétai lelkészelo-deim, Örsy János és Szathmáry Sándor hitre jutott, hithordozó lelkipásztorok voltak, és úgy vezették a gyülekezeti életet az ébredés ideje alatt, hogy ott élő, imádkozó bibliakör jött létre. Amikor odakerültem, ezt boldogan, hálaáldással vettem tudomásul, hiszen én is átéltem azokat az újjászületési ajándékokat, amit ők, csak én diákként éltem át, ők meg már felnőttkorban. És összetalálkoztunk ebben az élményben a gyülekezettel: szeretetvendégség, szilveszteri alkalom, az istentiszteletek, bűnbánati alkalmak, Biblia-kiállítás, a gyülekezeti terem rendezése... Például szilveszterkor a templom elé kimentünk, énekeltünk, harangot húztunk, és utána egy kis szeretetvendégség volt. Tehát gyönyörűen bontakozott az élet.

Az egyik konfirmandus csoportom egy olyan terítőt csinált, amin egy-egy motívumot egy-egy gyerek horgolt meg, és utána egy édesanya ezt összeszerkesztette egy terítőnek. A másik konfirmandus csoport pedig azt mondta, hogy mi Bibliát veszünk az Úrasztalára. Nagyon örültem neki, és beírtam velük a nevüket. 1962-ben konfirmált csoport volt, húsznál több konfirmandus gyerek neve van beírva. Kitettem az Úrasztalára, hogy tessenek megnézni, itt vannak beírva ezek az ifjak, akik konfirmáltak 1962-ben, és ezt a Bibliát vették az Úrasztalára.

Az interjúalany neve:

Ötvös László

A kép címe:

Újlétai bibliás krónika

Azt a lelkipásztort, aki a közvetlen elődöm volt, megkérdeztem, volna-e kedve visszaemlékezni arra az időre, amit itt töltött, és ő szépen leírta az emlékeit. Az utánam következő egyik lelkipásztortól is megkérdeztem, hogy volna-e kedve leírni az itt töltött évek emlékeit – nagyon boldogan megcsinálta ő is. Én is visszaemlékeztem, hogy mi minden történt velem az alatt a nyolc év alatt, amíg ott voltam, és így összeállt egy kis kötet, aminek a címe ez lett: *"Újlétai bibliás krónika, história, eklézsia, poétika"* Az *Újlétai bibliás krónika* a község történeti múltja: a lelkipásztorok visszaemlékezése, vallomása és a jelenlegi polgármester visszatekintése a község történetére. Egy tanító még az iskolára is visszaemlékezett. Én beleírtam a Debreceni Egyházmegye történetét és benne az Újlétai Református Egyházközség történetét. Még egy nagyobb tanulmányt is írtam a kötetbe a gyülekezet kegyességtörténetéről, tehát arról, hogy a Biblia-misszió hogyan bontakozott ki a gyülekezetben. A Poétika fejezet pedig arról szól, hogy a község milyen egyházi írókkal volt kapcsolatban, és a lelkipásztorok közül ki az – mint én is és egyik elődöm is –, aki a szépirodalom iránt is érdeklődött.

Másik elődöm, Szathmáry Sándor, aki a *Glaube in der Zweiten Welt* svájci könyvkiadó magyarországi vezetője volt, azt mondta, ezt a krónikát beszerkeszti a Nemzetközi Theológiai Könyvsorozatba. Mondtam neki: „Sanyikám, ezt nem lehet, hát ez egy szerény kis dolog”. Azt mondja: „Nem, ezt nem így kell felfogni, hanem úgy, hogy a pártállam idején hogyan élt egy magyarországi gyülekezet. Itt ez derül ki, és ebből minden közösség, amelyik a pártállam idején református gyülekezetként élt, bármikor olvassa is, ezt fogja kiolvasni, s ezért én be fogom szerkeszteni”. Úgyhogy a kis krónika valóban bekerült ebbe a nagy könyvsorozatba.

Az interjúalany neve:	Ötvös László
A fénykép címe:	Hajdúbagos, beiktatás 1.
A fénykép készítésének helye:	Hajdúbagos
A fénykép készítésének éve:	1966
Kulcsfigura:	Bartha Tibor

Ez a beiktatási kép. Bartha Tibor püspök *(középen)* itt elől jön befelé. A beiktatásom majdnem egy évet késett a templomfelújítás miatt, úgyhogy az egyik presbiter a köszöntőjében azt mondta, „ez volt az inas idő a tiszteletes úrnak”.

Különös története van annak, hogy én Hajdúbagosra kerültem. 1966-ban a Debreceni Kollégium akkori főigazgatója, Módis László úgy látta, hogy én alkalmas volnék arra, hogy a Nagykönyvtárnak vagy a Levéltárnak a munkatársa legyek. Elhatározta, hogy ad nekem egy komoly feladatot, és ha a munkám megfelel a várakozásának, akkor a lelkeszi szolgálat mellett majd a felügyelete alá tartozó intézmények valamelyikében fogok tevékenykedni, ahol a tudományal mélyebben foglalkozhatok. A feladat elvégzésére egyhavi időt biztosított.

Az egy hónap letelte előtt néhány nappal az esperes meg egy tanácsbíró – Kulcsár Dezső és Zsíros József – kijöttek Újlétára, és azt mondták, hogy egy lehetőséget hoztak a püspök úr jóváhagyásával, mégpedig azt, hogy ők engem ajánlani akarnak Hajdúbagosra. Vagy azt mondom, hogy igen, vagy azt, hogy nem, de amíg választ nem adok arra, hogy elvállalom-e a jelölést, ők innen nem mennek el. Kulcsár Dezső bácsi, aki nagyon természetesen fogalmazó ember volt, azt mondta a feleségemnek: "Erzsike, maga addig a csirkepörköltöt főzze meg, amíg mi ezt megbeszéljük!" – ő megfőzte, és akkorra el is dőlt a kérdés, megadtam a választ, hogy megyek. Ezzel elesett az a lehetőség, ami két-három nap múlva aktuális lett volna – hogy én a főigazgatóval tárgyaljak a tudományos munkáról –, mert Hajdúbagoson nekem hatalmas feladatot kellett megoldani: a második világháborúban találatot kapott tornyot és templomot teljesen fel kell építeni. Ez kizárta, hogy én a tudományos terveimet megvalósíthassam, de azt mondtam, ha az egyházi vezetőség engem alkalmasnak talál arra, hogy ezt a nagy munkát elvégezzem, akkor rendben van, menjen a dolog.

Az interjúalany neve:

Ötvös László

A kép címe:

A felújított hajdúbagosi református templom

A kép készítésének éve:

1971

Amint Hajdúbagosra kerültem, mindjárt a templomfelújításra koncentráltam. Megmondtam a híveknek, hogy úgy kell elgondolni a dolgot, hogy egy évig készülünk rá, utána két év alatt elvégezzük. Az egy év arra szükséges, hogy az induláshoz az összeget összegyűjtsük. És az a kis gyülekezet egy év alatt negyedmilliót tett le az Úrasztalára, és utána a két építési év alatt megint egy-egy negyedmilliót tettek le. 1971-ben volt a felszentelés, és akkor már a belső padok rendben voltak, a templom kívül-belül bepucolva, a toronysüveg megépítve... úgy állt, ahogy eredetileg volt. Országos ünnepség volt, Bartha Tibor püspök is eljött a templomszentelésre. A felszentelés után egy állandó Biblia-kiállítást hoztunk létre az egyik oldalhajójában a templomnak. Három nagy vitrint ajándékozott nekünk a múzeum igazgatója, abba rendeztük bele az első kiállításon szereplő Bibliák, köztük a Sinai Biblia másolatát. Sinai Miklós munkásságáról akkorra már tanulmányt írtam, cikkeket írtam.

Az interjúalany neve:

Ötvös László

A fénykép címe:

Munka közben

A fénykép készítésének helye:

Hajdúbagos

A fénykép készítésének éve:

1970-es évek

Kulcsfigura:

Ötvös László

Hajdúbagos 2500 lelkes gyülekezet volt a 60-as évek második felében. Miután odaérkeztünk, a gyülekezeti élet szépen kibontakozott. Emellett tartozó kötelességemnek éreztem, hogy bemutatkozzak a község elöljáróinak is. Bejelentkeztem a tanácselnökhöz, és akkor a párttitkár is eljött. Mondtam, én jó lélekkel akarok itt dolgozni, mert nekem megvan a küldetésem, kirendelése, engem ide megválasztottak. A párttitkár azt mondta: „Tiszteletes úr, mindenki végezze a maga munkáját a maga helyén, és akkor nem lesz semmi baj”. És ez többnyire így is volt az ő részéről. A tanácselnök azonban mindenképpen kereste az alkalmat, hogy az egyházi tevékenységet rontsa, és volt ott egy pedagógus is, aki hajlandó volt rá, hogy a feljelentéseket megtegye. Időről időre kerestek olyasmit, amivel engem meg lehet támadni. Azt mondták, én a konfirmandusok szüleihez elmegyek, és erőszakosan beszélem őket rá, hogy a konfirmáció előkészítésére eljöjjenek – ez egy feljelentés volt. A másik amiatt volt, hogy a szeretetvendégségeken teát adtunk, és a teába rum ízesítőt tettünk. Feljelentés: én a konfirmandus gyerekekkel, meg akik ott vannak, rumos teát itatok, ami nem engedhető meg. De volt olyan is, hogy a rendőr, aki jó szándékú ember volt, az egyik alkalommal bejött és azt mondta: „Tiszteletes úr, már valamit bizalmasan elmondok. Nagyon vigyázzon a Trabantjával, mert itt lesben állnak, hogy a kipufogó hogy működik, és ha emiatt feljelentik, akkor ebből botrány lesz, úgyhogy vizsgálta meg!”

Az interjúalany neve:	Ötvös László
A fénykép címe:	A kántor
A fénykép készítésének helye:	Hajdúbagos
A fénykép készítésének éve:	1970-es évek
Kulcsfigura:	Ötvös Lászlóné

Erzsike volt a kántor végig, az egész szolgálat alatt. A templomban harmónium volt csak, mert az orgona kiégett a háború alatt.

Ötvös Lászlóné: Én már gyerekkoromban tanultam zongorázni, és amikor Hajdúbagosra mentünk, mondták, úgy kell menni, hogy én legyek a kántor, úgyhogy akkor még tovább képeztem magam. De ugyanekkor én a Debreceni Református Kollégium főigazgatója mellett voltam titkárnő, mert csak vasárnaponként kellett kántorizálni.

Az interjúalany neve:	Ötvös László
A fénykép címe:	Családi kép
A fénykép készítésének helye:	Hajdúbagos
A fénykép készítésének éve:	1970 körül
Kulcsfigurák:	Ötvös László, Ötvös Lászlóné, Ötvös Csaba, Ötvös Tünde

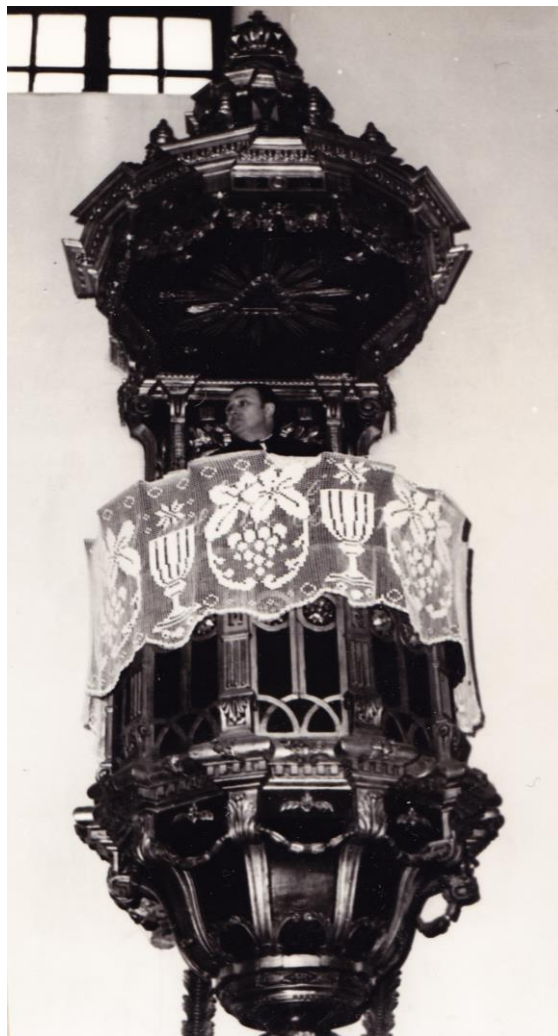
Csaba fiam konfirmációja után készült a kép.

Az interjúalany neve:	Ötvös László
A fénykép címe:	Beiktatás Miskolcon
A fénykép készítésének helye:	Miskolc
A fénykép készítésének éve:	1977
Kulcsfigura:	Kürti László (szemben)

Mikor a Tiszáninneri Egyházkerület püspöke, Ráski Sándor meghalt, a felettes egyházi és világi hatóság Kürti Lászlót, a debreceni öszövetséges professzort, kollégiumi főigazgatót ajánlotta püspöknek. Kürti László, akinek a főigazgatói irodáját Debrecenben a feleségem vezette, magához hívott bennünket, és megkérdezte, hajlandók vagyunk-e, ha odakerül a sor, vele menni. Úgy gondolta, hogy a püspöki hivatalt fogja vezetni a feleségem, én pedig majd lelkészi állást kapok Miskolcon. Most nem vár azonnal választ, mondta, hanem gondoljuk meg, és néhány nap múlva térjünk vissza erre. Nem volt könnyű döntés a Tiszántúlról elmenni, de végül úgy döntöttünk, nem utasítjuk el a hívást, a lehetőséget, és megmondtuk Kürti László főigazgatónak, hogy ha odakerül a sor, akkor számíthat ránk.

Kürti Lászlót megválasztották először lelkipásztornak, aztán beindult a püspökválasztás, és közben beindult az én megválasztásom is Miskolcra, a belvárosi gyülekezetbe. Miután mindez lezajlott, 1977-től a feleségem a püspöki hivatalt vezette, én pedig püspöki másodlelkészként, lelkész elnökként vezettem a gyülekezetet.

Az interjúalany neve:	Ötvös László
A fénykép címe:	Beiktatás Miskolcon 2.
A fénykép készítésének helye:	Miskolc
A fénykép készítésének éve:	1977
Kulcsfigura:	Ötvös László

A gyülekezeti életre vonatkozólag a templomos szolgálat nagyon fontos feladat volt, teljes szellemi és lelki adottságaimnak megfelelően kellett végezni. Örömmel végeztem, sőt azt mondhatom, hogy nagy várakozással kezdtem neki, hiszen vidéki gyülekezetekben szolgáltam akkor már húsz éve, és vágyott, készült a lelkem arra, hogy megtapasztaljam, egy nagyvárosi gyülekezetben tulajdonképpen hogyan is lehet Igét hirdetni, hogyan lehet lelkészi szolgálatot, gyülekezetlátogatást, missziói munkát végezni. Nagyon érdekes meglepetés ért, tudniillik több gyülekezet volt a Miskolci Nagyegyházközség területén, és ebben a belvárosi gyülekezet olyan területet volt, mint egy háromszög, ahol a háromszög csúcsa benyúlt teljesen Miskolc szívébe; itt volt a posta, a gimnázium, három felekezet temploma, a színház... ez egy elit része volt a városnak. A háromszög két oldala viszont kinyúlt egészen a város széléig, sőt ki a város határán túlra. Ez tulajdonképpen a szegénynegyedet jelentette, a proletár negyedet; ott az utcák is olyan keskenyek voltak, hogy autóval nem is lehetett bemenni. Ha én ott beteget látogattam vagy úrvacsorát vittem, és nem kerékpárral mentem, akkor gyalog kellett, hogy bemenjek az utcába. A lelkészi szolgálat ilyen szempontból kettős volt: minősített szolgálat volt, hogy így mondjam, ha a belterületre gondolok, és egy missziós lelkületet kívánó feladatot jelentett a külterületeken.

Az interjúalany neve:	Ötvös László
A fénykép címe:	A kunmadarasi szószékben
A fénykép készítésének helye:	Kunmadaras
A fénykép készítésének éve:	1981
Kulcsfigura:	Ötvös László

1981 húsvétján mutatkoztam be Kunmadarason, és jó lélekkel meg is választottak oda. Nagyon világosan emlékszem az igehirdetésre: Húsvéti igehirdetés volt, és a nagy kő elhengerítéséről volt szó, a feltámadás tényéről. Ezt mondtam a kunmadarasi gyülekezetnek: "Atyámfia, nehéz kérdés ez a feltámadás. Tulajdonképpen nem is tudjuk teljes egészében, hogy ez a csoda hogyan is zajlott le, de – mondom – azt biztosra vehetjük, hogy ott angyalok jelentek meg, és az angyalok megjelenésével a mennyei erő, olvassuk, kiáradt. Innentől kezdve, hogyha az Isten ereje kiáradt, akkor a kő nem kérdés, akkor Krisztus feltámadása, az új teremtés közel jön hozzánk, mert ha a teremtéskor az Isten azt mondta, hogy legyen – és ott az erő kiáradt, és lett –, és itt ugyanez az erő megérintette azt, aki ott halva volt, ha az megtörtént, márpedig az megtörtént, akkor itt se kell kétségkednünk. Nem beszélve arról – és ezt ti átélitek –, hogy aki tegnap még úgy gondolkozott Istenről, hogy engem nem érdekel, a másik nap ezt az erőt megtapasztalva, azt mondja, engem mostantól kezdve érdekel. És mondom, átéltük, átélitek, én is átéltem! Itt tulajdonképpen az újjászületésről van szó, de nem erőszakos módon, hanem úgy, mint ami Isten kegyelme, és mi ennek a kegyelemnek a részesei vagyunk. Ti is, akik itt felnőttek vagytok, meg a ti gyermekeitek is, meg a ti elődeitek is, ennek a gyülekezetnek az elődjai is ugyanennek az erőnek a hordozása által éltek, és adták át nektek a gyülekezetet meg a templomot”.

Az interjúalany neve:

Ötvös László

A kép címe:

A kunmadarasi református templom

Készítésének éve:

1982

A templomot kívül-belül az utolsó tégláig felújítottuk. Három év kellett hozzá, óriási dolog volt, és meg tudtuk valósítani. Itt egy óriási dolog történt. Körbe kellett árkolni a templomot, mert a villámhárítót felújítottuk, és ahogy kezdték a keleti résznél kiásni a földet, egyszer jönnek a gépkezelők, hogy „Tiszteletes úr tessék jönni! Téglákat szedünk kifele, és nézze, hogy mi van itten!” Akkor már tudtam, hogy az akkori templomnak az elődje – aminek a helyén épült ez a templom – 1631 körül már megvolt. Rögtön kapcsoltam, hogy itt annak a templomnak valamilyen részébe ütközhetek bele a gépek, és leállítottam őket. Mikor elmentek, mondtam, hogy akkor itt ásóval nézzük meg, hogy mit találtak – és gyönyörűen egy torony alapzatot bontottunk ki. Az eredeti templomtorony fundamentuma jött ki, és vele a fal három oldala. A torony belső részében megtaláltuk a köveket, téglákat, amivel feltöltötték a földet, és akkor szépen egyenként a fél téglákat kivettük, kitakarítottuk, és a toronynak a fundamentumát a föld felszínéig felhoztuk abból a téglából, ami oda bele volt buktatva és el volt temetve. Egy szép kis táblát tettünk rá, hogy ez az 1631-es templom fundamentuma. Amikor elkészült a templom felújítás, nagy hálaadó ünnepély volt.

Az interjúalany neve:

Ötvös László

A fénykép címe:

Az új gyülekezeti terem felszentelése

A fénykép készítésének helye:

Kunmadaras

A fénykép készítésének éve:

1984 körül

Kulcsfigurák:

Ötvös László, Ötvös Lászlóné

Ez az új gyülekezeti terem felszentelése. A terítöket és a függönyöket a feleségem, Erzsike erdélyi minták alapján tervezte, és az asszonyok hímezték, minden egyes darabot külön-külön egy asszony. Így van feldíszítve ma is a gyülekezeti terem.

Kunmadarason két parókia is volt, de ebből az egyik parókia üresen állt. Az egyházközség, és a mezőváros Kunmadaras vezetősége akkor megállapodtak abban, hogy az üresen álló parókiát megveszi a község. Az én beiktatásom alkalmával rendezett ebéd még az üres parókián volt, de utána megtörtént az adásvétel lebonyolítása azzal, hogy egy új gyülekezeti termet építünk ennek az árából. A szemben lévő parókia épületének a folytatásában voltak melléképületek – kamra, nyári konyha –, ezeket lebontottuk, és a felszabadult helyre egy gyönyörű gyülekezeti termet építettünk. Az építkezés nem valósulhatott volna meg abból az összegből, amit a régi parókia megvétele címén kapott az egyházközség, úgyhogy még egy kicsit rá is segített a város, hogy ez megtörténhessen. Amit tudtunk, azt a presbitériummal mi magunk csináltunk. Olyan fundamentumot ástunk, hogy a legmagasabb presbiternek is csak a feje látszott ki a gödörből, mert én azt mondtam nekik, hogy ide olyan fundamentum kell, hogy erre emeletet építhessenek, hogy ha egyszer a régi parókia megsemmisül, és itt marad a gyülekezeti terem, az emeletre az új parókiát fel tudják építeni. Végül felépült az épület, benne egy szép kis előszobával, lelkeszi hivatallal és egy százhusz személyes befogadóképességű gyülekezeti teremmel.

Az interjúalany neve:

Ötvös László

A fénykép címe:

A kunmadarasi énekkar

A fénykép készítésének helye:

Kunmadaras

A fénykép készítésének éve:

1980-as évek

Kulcsfigura:

Ötvös Lászlóné

A kunmadarasi énekkar. Aranyosak voltak, sok kis tanítónő, óvónő... minden héten próbáltunk. Mentünk kirándulni is. Segesvár volt a testvérvárosunk, ott is énekeltünk a kilencvenes években, és mentünk más gyülekezetekbe is.

Az interjúalany neve:	Ötvös László
A fénykép címe:	Az orgonánál
A fénykép készítésének helye:	Kunmadaras
A fénykép készítésének éve:	1990-es évek
Kulcsfigura:	Ötvös Lászlóné

Ötvös Lászlóné: Kunmadarason aztán kineveltünk egy fiút, aki most már a gimnáziumban az internátus igazgatója. Autodidakta módon képezte zeneileg saját magát, és minden vasárnap odajárt a templomba gyakorolni. Nagyon kedves tanítványom volt.

Ötvös László: „Tiszteletes bácsi, a kulcsot kérem” – mondta, és ment, és ott gyakorolt a hideg templomban. De művészi szinten játszott az orgonán. Amikor eljöttünk Kunmadarasról, bejelentette, hogy egy szép számot írt a mi búcsúzásunk tiszteletére. Elő is adta, meg is könnyeztük.

Az interjúalany neve:

Ötvös László

A fénykép címe:

A palást átadása

A fénykép készítésének helye:

Kunmadaras

A fénykép készítésének éve:

1995

Kulcsfigura:

Szarka Bálint, gondnok (balra)

Itt a gondnok, Szarka Bálint meg a kunmadarasi bibliakör. A diakóniai csoport vezetője ez a néni. Egy palástot kaptam tőlük a lelkészi szolgálatom megkezdésének negyvenedik évfordulóján.

Az interjúalany neve:

A fénykép címe:

A fénykép készítésének helye:

A fénykép készítésének éve:

Kulcsfigura:

Ötvös László

Verseskötet és könyvbemutató

Miskolc

1990

Cseh Károly, Szathmáry Sándor

Ez az első verseskötetem címlapja és a kötet bemutatója, amire engem visszahívtak Miskolcra. Fönt Cseh Károly költő barátommal (*barna zakóban*) beszélgetünk, a lenti képen lelkésztársam, újlétai lelkészjelöltöm, Szathmáry Sándor, akivel ma is barátságban vagyok, a feleségemmel beszélget.

Még 1946-ban, diákkoromban írtam az első verset, de azt már akkor a Biblia ihlette. Később a lelkészi szolgálat során a szépirodalmi, illetve a poétai művek jöttek szép sorjában. Tizenegy kötetem jelent meg a rendszerváltozás után. Előzőleg nagyon ritkán történt meg, hogy egy-egy verset valahol el lehetett helyezni. Az első kötet még a rendszerváltozás előtt megjelenhetett, és utána szépen jött a többi. Karcagon egy irodalmi kör jött létre, a Barbaricum, aminek a vezetője Körmendi Lajos volt. Ajándék volt számomra, hogy ő bennem az irodalommal foglalkozó embert is elfogadta. A rendszerváltozás után Körmendi Lajos nagyon jó szemmel kiválogatta az általa legértékesebbnek látott verseimet, és egy nagyobb formátumú válogatott kötetként kiadta. Ennek aztán nagyon jó visszhangja lett, már most a hivatalos írók részéről is. 2005-ben *Mester és tanítvány* címmel az addig megjelenteket és az újabb verseket egyben adtam ki. *Lélek és galamb* címmel pedig 2010-ben jelent meg a legutóbbi nagy kötet.

Az interjúalany neve:

Ötvös László

A fénykép címe:

Nagykunságért díj

A fénykép készítésének helye:

Kunmadaras

A fénykép készítésének éve:

1994

Kulcsfigura:

Fazekas Sándor

Az első elismerés az én munkásságomat illetőleg, a "Nagykunságért Díj" volt. Az akkori karcagi polgármester, a mostani vidékfejlesztési miniszter, Fazekas Sándor adta át.

Az első hasonmás Biblia megjelenésekor készült egy kép, amin Fazekas Lajos a kezében tartja a Bibliát, és a rólam szóló nagy interjúba beletették ezt a képet. Most földművelésügyi miniszter egyébként. Azt a címet adta Körmendi Lajos – akivel mi huszonöt évig együtt dolgoztunk – a cikknek, hogy *A bibliás ember*. És nagyon boldog volt a polgármester, hogy a rólam szóló cikkben ő ott szerepelt a Bibliával a kezében. De persze méltó is, hogy ott van, mert amikor csak Biblia-kiállításról vagy bibliakiadásról volt szó, azt ő mindig támogatta. Hogyha úgy adódott, hogy segítséget kértem tőle, amíg polgármester volt, mindig biztatott, a polgármesteri hivatalnak is adjam be a támogatás iránti kérelmemet, és adjam be a Kun Szövetség számára is, úgyszólván volt, amikor mind a két helyről kaptam a könyveim megjelentetéséhez támogatást.

Az interjúalany neve:

Ötvös László

A fénykép címe:

Aranydiplomások

A fénykép készítésének helye:

Debrecen

A fénykép készítésének éve:

2005

Ez az 1955-ben végzett teológus évfolyam találkozóznk, az aranydiploma átvétele 2005-ben.

Balról Nagy Antal, aki teológiai professzor lett Sárospatakon, mellette Fekete Szűcs Gyula, aki zenész lett a lelkész oklevele mellett. Mellette én vagyok, aztán Nagy György Jenő teológustárs, aki szintén lelkipásztor volt végig. Itt felül Hajdú Lajos évfolyamtárs, ő is lelkész volt végig. Aztán Makó Dezső, aki elvégezte a teológiát, de nem lelkész lett, hanem mérnöki diplomát szerzett és mérnökként tevékenykedett. Mellette Benke György évfolyamtárs, aki sárospataki teológusként kezdte, és amikor a sárospataki teológia megszűnt, akkor ájtött Debrecenbe. Aztán Szalai Pál, aki papfiú volt, és végig lelkészként tevékenykedett. Kolozsváron doktorált, tulajdonképpen a halála előtt. Legfelül jobbra áll Fekete Károly, aki lelkész volt végig, és debreceni teológiai professzor lett. Azután Kovács Sándor teológus, vele is együtt végeztünk. Ő sportember volt, a DVSC-nek volt az egyik labdarúgója, de a lelkészi szolgálatot végig végezte. És itt van a jobb szélén Virágh Sándor, aki tanítógyerekként elvégezte a teológiát, és esperes volt a szolgálata utolsó évtizedeiben.

Közülük hatan haltak meg azóta. Nagy György Jenő meghalt, Hajdú Lajos meghalt, Makó Dezső meghalt, Szalai Pál meghalt, Fekete Károly meghalt, Kovács Sándor meghalt.

Az interjúalany neve:	Ötvös László
A fénykép címe:	Ötvenéves házassági évfordulónk
A fénykép készítésének helye:	Debrecen, Nagyerdei templom
A fénykép készítésének éve:	2006
Kulcsfigurák:	Ötvös László, Ötvös Lászlóné

Az ötvenéves évfordulót megünnepeltük Debrecenben is, hiszen akkor már tíz éve itt éltünk.

Az interjúalany neve:

Ötvös László

A fénykép címe:

Ötvenéves házassági évfordulónk 2.

A fénykép készítésének helye:

Hajdúnánás

A fénykép készítésének éve:

2006

Kulcsfigurák:

Ötvös Miklós, Ötvös Klára, Ötvös Margit

Itt a hajdúnánási templomban van az ötvenéves évfordulónk, mert hazamentünk a szülővárosba, abba a templomba, ahol bennünket 1956-ban eskettek.

Ez egy családi találkozó volt. Balról jobbra: Ötvös Gáborné, mellette Ötvös Miklós és Ötvös Miklós bátyám, Vágó Antalné Ötvös Klára, a legidősebb testvérünk, mellette Pálóczi Andrásné Ötvös Margit – a legfiatalabb testvérünk –, és itt a jobb szélén pedig a feleségem és én. A templomban együtt voltunk, és utána a családdal, a testvérekkel a hétvégi házukba mentünk, és ott volt a családi találkozó.

Az interjúalany neve:

Ötvös László

A fénykép címe:

Biblia-kiállítás Brüsszelben

A fénykép készítésének helye:

Brüsszel

A fénykép készítésének éve:

2008

Kulcsfigurák:

Tőkés László, Ötvös László

Brüsszelben, az Európai Unió központjában rendezett Biblia-kiállításon. Baloldalt dr. Cs. Tóth János, mellette Szóláth Tibor, akkori Hajdú-Bihar megyei alelnök, dr. Tőkés László püspök, dr. Ötvös László és Jantyik Zsolt, aki most a kultúrháznak az igazgatója.

A Biblia éve számomra nagy élményt jelentett. A mindenható Istentől a magyar keresztyénség kapott egy olyan lehetőséget, hogy a magyar keresztyénség felekezetei egy akarattal döntöttek el, hogy a 2008-as év legyen a Biblia éve, és a különböző felekezetek a maguk liturgiája szerint, a maguk kegyességi gyakorlatának megfelelően forduljanak oda a Bibliához. És nem volt vita a római katolikusok meg a görög katolikusok, az evangélikusok meg a reformátusok vagy a baptisták között, hanem azt mondták, hogy igen, mindenki forduljon oda.

És amikor egy Nyíregyháza melletti kis faluban megtartottam a Biblia-kiállítást, a Biblia éve legelején februárban, akkor az ottani gyülekezet tiszteletbeli gondnoka azt mondta: „Lacikám, nagy feladat előtt állsz. Jönni fog Tőkés László, a királyhágómelléki püspök felkérése. Brüsszelben, az Európai Unió központjában nagy Biblia-kiállítást rendeztünk, és ennek megvolt a visszhangja Erdélyben, Kárpátalján, Magyarországon, sőt külföldön is, mert ott angol-magyar nyelvű prospektus hirdette a kiállítást, és a huszonhat tagállam képviselői ott voltak.

Az interjúalany neve:

Ötvös László

A fénykép címe:

Közös szolgálat

A fénykép készítésének helye:

Kunmadaras

A fénykép készítésének éve:

1990-es évek

Kulcsfigurák:

Ötvös László, Ötvös Tünde

Itt Tündi lányommal szolgáltunk együtt, ő már mint felszentelt lelkész. Gimnáziumi tanárként végezte el a teológiát, és amikor a felszentelése megvolt, hazajött és ott vendégként szolgált. A Nagytemplomba volt bejegyezve, de ő mindig gimnáziumi tanár volt és vallástanár. Vágyott rá, hogy ő lelkész legyen, és ez a palástos szolgálat egy kedves alkalom volt.

Az interjúalany neve:

Ötvös László

A fénykép címe:

Családi kép unokákkal

A fénykép készítésének helye:

Debrecen

A fénykép készítésének éve:

2006

Kulcsfigurák:

Blanka, Csaba, Zsófia

Jobbra Csaba fiam és a menyem a két gyerekkel, balra a vő, Tündi és a leány, középen pedig mi, az öreg házaspár. Blanka az első unokánk, Csaba a második és Zsófia a harmadik.

Az interjúalany neve:

Ötvös László

A fénykép címe:

„A bibliás ember”

A fénykép készítésének helye:

Debrecen

A fénykép készítésének éve:

2002

Kulcsfigura:

Ötvös László

Nyugdíjas éveim alatt kiadtam öt Bibliát hasonmás kiadásban, és két nagy kötetet állítottam össze az öt Bibliával kapcsolatosan. A Hanaui, az Oppenheimeri és a Komáromi Csipkés Biblia fogadtatása és történeti feldolgozása szerepel az első kötetben, a másik kötetben pedig a két Méliusz Juhász Péter-féle Biblia elterjedésének, sorsának a leírása. Méliusz három hasonmás Bibliája közül kettőt én adtam ki, egyet pedig Incze Gábor.

Az első fakszimile a Vizsolyi Biblia második kiadása volt, amit Szenci Molnár Albert adott ki Hanauban 1608-ban. Ahogy a Biblia-kiállításokra hívtak, meg gyűjtöttem, meg a Biblia történetével foglalkoztam, megszületett bennem a gondolat, hogy jó lenne ezt kiadni hasonmásban. Elmentem az Alföldi Nyomda igazgatójához, mondtam, itt van ez a Biblia, a nyomdának dicsőségére válik, ha kiadja. Nézegeti, gondolkodik: „Nem tudom vállalni.” Eltelt húsz esztendő, nyugdíjas lettem, és akkor már több könyvem megjelent a karcagi nyomdában, a nyomdással meg a tipográfussal jó kapcsolatban voltam. Kimentem Karcagra, vittem a Hanaui Bibliát, mondom a tipográfusnak: „Idefigyelj Géza, vigyél számítógépre egy lapot!” Öt perc alatt megcsinálta. „Mennyibe kerülne ez az 1290 oldal, szorozzuk be!” Kijött negyed millió. Ez 1998-ban volt, már akkor nyugdíjas voltam két éve.

A SZERZŐ MUNKÁINAK VÁLOGATOTT CÍMJEGYZÉKE

1. ÁMOS KÖNYVE 3-6 FEJEZETÉNEK MAGYARÁZATA. Segédlelkészi diplomadolgozat az ószövetségi írásmagyarázat köréből. Debrecen, 1955. 144. (Megtekinthető a Debreceni Teológián.)
2. A KÖZALAP TEOLÓGIAI ÉS EGYHÁZI JELENTŐSÉGE... Lelkészi diplomadolgozat az egyház mai élete tárgyköréből. Debrecen, 1956. 85. (Megtekinthető a Debreceni Teológián.)
3. STUDIA TANULMÁNYOK. Doktori konzultációs dolgozat, az egyházirodalom és bibliatörténet tárgyköréből. Debrecen, 1970. 36. (Megtekinthető a Debreceni Teológián.)
4. JÉZUS BEVONUL JERUZSÁLEMBE. Bibliatanulmány a Máté 21:1-11 alapján. In: Református Egyház, 1960. XII. 108.
5. HAJDÚBAGOS MŰVELŐDÉSTÖRTÉNETI HAGYOMÁNYAI. In: Bagosi Krónika, Hajdúbagos, 1975. 67-89.
6. BALOGH FERENC ÉLETMŰVE. Teológiai, egyháztörténeti doktori értekezés. Debrecen, 1973. 400. (Részletek jelentek meg; In: Hajdú-Bihari Napló, 1974. augusztus 10. – Uo. 1984. augusztus 19. – Sinay Emlékkönyv, 1991)
7. BIBLIAOLVASÓ KALAUZ. Anonim munkatársa két kötetnek – bibliai meditációkkal. Bp., 1980., 1981.
8. MISKOLCI REFORMÁTUS GIMNÁZIUM. A gimnázium története 1560-1948-1980. (Egyik szerzője.) Miskolc, 1980.
9. BIBLIAKIADÁS ÉS GYÜLEKEZETÉPÍTÉS (1919-1948). In: Studia et Acta Ecclesiastica. V. Tanulmányok a Magyarországi Református Egyház történetéből 1867-1978. Bp., 1983. 460-505.
10. VALLÁSI NÉPRAJZ. I. Tanulmánygyűjtemény, melyet Kálvin Intitutiója első kiadásának 150. évfordulójára ajánlunk. Bp., 1985. (Egyik szerzője.)
11. A MADARASI PER. 1946. Dokumentumok és vallomások a második világháborút követő kunmadarasi antiszemita megmozdulásról. Pályamű – készült a Magyar Tudományos Akadémia Soros Alapítványa támogatásával. Kunmadaras, 1987. 314. Részletek jelentek meg; In: Kultúra és közösség, 1987. 106. – In: Magyar siratófal. Bp., 1990. 254-255. – In: Jászkunság, 1990. 81-93.
12. SZILÁDY ÁRON, A TUDÓS LELKIPÁSZTOR. In: Református Egyház, 1988. 77-80.
13. CSALÁDI BEJEGYZÉSEK A BIBLIÁKBAN. In: Theológiai Szemle, 1989. 288-290.
14. A VIZSOLYI BIBLIA A GYÜLEKEZETEK BEN. In: Református Egyház, 1989. 265-269.
15. RÁDIÓS IGEHÍRDETÉS. Az I. János 4:10-11 alapján. Elhangzott a Petőfi Rádióban, 1989. február 5.
16. MADARASI KRÓNIKA. Nagyunsági tanulmányok a helytörténet... köréből: Kunmadaras, 1989. 116.
17. A MÁSODIK MÉRFÖLDÚT. Versek, 1989.
18. ERDÉLYI VALLÁSOK, TEMPLOMOK. (Többszerzős – megjelenőben) Bp., 1990.
19. KÁROLI GÁSPÁR BIBLIAFORDÍTÁSÁNAK KIADÁSAI. In: Jászkunság, 1990. október, 72-77.
20. KÁROLI GÁSPÁR BIBLIAFORDÍTÁSA – A NÉGYSZÁZÉVES NÉPKÖNYV. Jászkunság füzetek, 3. Szolnok, 1990. 70.
21. A PRESBITÉRIUMOK MŰKÖDÉSE ÉS ISKOLAFENNTARTÓ TEVÉKENYSÉGE A NAGYKUNSAGBAN. Kunmadaras egyháztörténetének tükrében. In: Pélák és lehetőségek. (Rövidített változat.) Szolnok, 1990. 64-85.
22. MAGYAR REFORMÁTUS NÉPKÖNYVEK. Doktorok Kollégiumának Vallási Néprajzi Szekciójában elhangzott tanulmányok (1980-89). Gépirat – a szerző tulajdonában 180 lap.
23. VALLÁSI NÉPRAJZ, 5. Tanulmánygyűjtemény a Doktorok

- Kollégiuma Egyházi Néprajzi Szekciójának 10. évfordulójára. (Egyik szerzője.) Debrecen, 1991.
24. KUNMADARAS 700 ÉVE (1921-1991). A kunok keresztyénsége – a Kun Miatyánk.
 25. SINAY MIKLÓS CSALÁDJÁ. Tanulmányok (szerzőtárs, szerk.) 1991.
 26. NAGYKUNSAI HÍRMONDÓ KÖZLEMÉNYEI A NÉPI KÉZIRATOKRÓL: Kun rege és a Biblia (1991. november 29.), Karácsonyi üzenet egy verses históriában (1991. december 20.), Református Diák Krónika (1992. január 10.)
 27. BÉTHEL. Versek, 1992.
 28. SZENCI MOLNÁR ALBERT BIBLIAI ZSOLTÁRAI. Megjelent dr. Ö. L. kunmadarasi lelképásztor magángyűjteményéből rendezett kiállítás alkalmából. Szolnok, 1992. 22.
 29. NÉPI IMÁDSÁGOK, VERSEK, MONDÁSOK KUNMADARASON. In: Honismereti Téka. Szolnok, 1992. 203-213.
 30. EMLÉKEZZÜNK RÉGIEKRE, ÁLDOZATOKRA! (Háborús kéziratok levelek közlésével.) A második világháború áldozatainak emlékei. Kunmadaras, 1992. 32.
 31. A BIBLIA JELENLÉTE. Ünnepi beszéd; elhangzott: Vizsoly, 1993. július 10. In: Református Egyház, 1993. 209-210.
 32. ZARÁNDOK ÚTON JÉZUS NYOMÁBAN. Tudósítások; In: Új Néplap, 1993. november 20. – In: Református Nagykunság, 1993. december 19. In: Reformátusok Lapja, 1994. január 2.
 33. A MADARASI LELKÉSZ BIBLIÁI. Interjú, kérdező Kádár Zsolt. In: Képes Kálvin Kalendárium, 1994. 196-198.
 34. SZERETETSZÖVETSÉG ÉS SZERETETSZOLGÁLAT. (A Nép Barátja könyvsorozat szerkesztőjének, Kiss Ferencnek a munkásságával.) Karcag, 1994. 100.
 35. SZABADSÁGHARCKORI EMLÉKEK KUNMADARASON. Néprajzi és irodalmi kiállítás megnyitásának emlékére. Karcag, 1994. 33.
 36. TISZAIGARI KRÓNIKA. (Bibliai, történeti, irodalmi emlékek.) Karcag, 1994. 28.
 37. KUNMADARASI KITELEPÜLÉS. In: Kaposvári Gyöngyi – Bagi Gábor szerk.: Jubileumi tudományos ülés a Jászkunságiak Bácskai kitelepülésének 200. évfordulóján (Kisújszállás, 1986. április 19-20.) Szolnok, 1989., 192.
 38. KÁROLI GÁSPÁR BIBLIAFORDÍTÁSÁNAK MAGYARÁZÓ JEGYZETEI MÓZES MÁSODIK KÖNYVÉHEZ. Tanulmány, amely elhangzott a Doktorok Kollégiuma Vallási Néprajzi Szekciójában, 1990. (Gépirat a szerző tulajdonában.)
 39. HALOTTAS KÖNYVEK (1981-1994). 1-12. kötet. Kézirat egyenként 200-200 oldal terjedelemben. Vezette: dr. Ötvös László kunmadarasi lelképásztor.
 40. PAPOK, ÍRÓK, BIBLIÁK. Tanulmányok, cikkek (1980-1994). Füzet megjelenőben.
 41. BIBLIAI-NÉPRAJZI ÉRTEKEZÉSEK TÉZISEI, 1994.
 42. PÁKOZDY LÁSZLÓ MÁRTON BIBLIAFORDÍTÓ MUNKÁSSÁGA. Tanulmány. In: Református Egyház, 1995. 105-109.
 43. A NAGYKUNSAI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE TÖRTÉNETE 1940-1990. Igé hirdetői életrajzaival, 1996.
 44. BIBLIAI BEMUTATÓK A MAGYAR TELEVÍZIÓBAN; 1981, 1990, 1994, 1995.
 45. SZIVÁRVÁNYFÉNYŰ ZSOLTÁROK. Versek, 1995.
 46. ÖT MADARASI FÜZET. Tanulmányok, 1995.
 47. KÁROLI G. BIBLIAFORDÍTÁSÁNAK JELENLÉTE A NÉPI VALLÁSSOSSÁGBAN. Néprajzi értekezés, 1996.
 48. A CSODA ARANYSZÁLA. Versek, 1996.
 49. A NAGYKUNSAI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE TÖRTÉNETE. Tanulmányok, 1996.
 50. A NÉP OLTÁRA. Esszék, 1996.
 51. CSOKONAI ÉS BARÁTAI. Esszék, 1997.
 52. BALOGH FERENC (1836-1913) ÉLETMŰVE. Doktori értekezés, 1997.

53. OKTÓBERI ORGONAILLAT. Versek, 1997.
54. HANAUI BIBLIA, 1608. Hasonmás (szerkesztő, kiadó), 1998.
55. ABLAKOM ÉGRE NYÍLIK. Versek, 1999.
56. SIMÁNDY PÁL RÓL. Monográfia, 2000.
57. A DEBRECENI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE TÖRTÉNETE. Tanulmányok, 2000.
58. LEIDENI BIBLIA, 1685. Hasonmás (szerkesztő, kiadó), 2000.
59. MIA FENESTRO ALCIELE. Versfordítás (eszperantó), 2000.
60. A HAJDÚVIDÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE TÖRTÉNETE. Tanulmányok, 2002.
61. BIBLIAFORDÍTÁSOK ÉS HATÁSUK. Tanulmányok (szerzőtárs, szerk.), 2002.
62. DR. SZÁSZ IMRE... ÉLETMŰVE. Kismonográfia, 2002.
63. OPPENHEIMI BIBLIA, 1612. Hasonmás (szerkesztő, kiadó), 2002.
64. BIBLIÁS ORSZÁGJÁRÁS. Versek, 2003.
65. KÖNNYEINK FÉNNYÉ VÁLNAK. Életrajz (szerzőtárs, szerk.), 2005.
66. A HÁROM MAGYAR BIBLIA NÉPSZERŰSÍTÉSE. Tanulmányok, 2005.
67. MESTER ÉS TANÍTVÁNY. Versek, 2005.
68. CZINE MIHÁLY NÉPKÖZELBEN. Tanulmányok, levelek, 2006.
69. A BIHARI REF. EGYHÁZMEGYE TÖRTÉNETE. Tanulmányok, 2006.
70. A HÁLA ILLATA. Versek, 2006.
71. SZENCI MOLNÁR ALBERT ÉS DEBRECEN. Tanulmányok, 2007.
72. KISS FERENC REKTOR, A TISZAFÜREDI SZERETETOTTHON ALAPÍTÓJA. Tanulmányok, 2007.
73. KISS TAMÁS BIBLIÁJA. Tanulmányok, 2008.
74. ÚJ MAGVETŐ. Tanulmányok, 2008.

75. A SZENT JÓB KÖNYVE, 1565 (MELIUS). Hasonmás (szerk., kiadó), 2008.
76. AZ EGYIDEJŰSÉG TITKAI. Versek, 2009.
77. SÁMUEL ÉS KIRÁLYOK KÖNYVEI, 1565 (MELIUS). Hasonmás (szerkesztő, kiadó), 2010.
78. LÉLEK ÉS GALAMB. Versek, 2010.
79. FÉNYSGARAK MAGYAR IRODALMUNKBAN. Tanulmányok, 2011.
80. MELIUS 3 BIBLIAFORD. HATÁSAI. Tanulmányok, 2011.
81. VÁLOGATOTT VERSEK. 2012.
82. EGYETEMMÉ IFJODOTT KOLLÉGIUM. Tanulmányok, 2012.
83. ÚJLÉTAI BIBLIÁS KRÓNIKA. Tanulmányok, 2013.